Gemeente Amsterdam

Bezoekadres
Weesperstraat 430
1018 DN Amsterdam

Postbus 12693
1100 AR Amsterdam
Telefoon 14 020
amsterdam.nl/ingenieursbureau

Notitie

Aan [redacted]

Datum 8 oktober 2020

Ons kenmerk Grimburgwal-QSN-20201008

Onderwerp Quickscan natuur (versie 2) ingestorte kademuur Grimburgwal

		Paraaf
Opsteller(s)	[redacted]	07-09-2020
Goedgekeurd 2e lezer IB	[redacted]	11-09-2020
Vrijgegeven	[redacted]	15-09-2020

1. Inleiding

De kade aan de zuidzijde van de Grimburgwal is op 1 september 2020 ingestort. Het Ingenieursbureau van de Gemeente Amsterdam (IB) verzorgt de engineering en directievoering voor het herstel van de kademuur. Voorliggende notitie beschrijft de aanwezige natuurwaarden, de mogelijke consequenties als gevolg van de ingreep en met welke vervolgacties en maatregelen rekening dient te worden gehouden. Figuur 1 geeft de ligging van het plangebied weer.

2. Voorgenomen ingreep

Het gaat om het afvoeren van puin en de aanleg van een nieuwe kade aan de zuidzijde van de Grimburgwal. De aanleg van de kade zal via het vernieuwingstraject kademuren van de gemeente Amsterdam worden uitgevoerd.

Figuur 1: Ligging van het plangebied (rood omlijnd) met bomen als groene stip.

3. Werkwijze

De mogelijke aanwezigheid van beschermde soorten is bepaald aan de hand van de volgende gegevens:

- Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF);
- Maps.amsterdam.nl;
- Een oriënterend veldbezoek op 7 september 2020.

Het doel van de literatuurstudie is om na te gaan welke beschermde soorten en gebieden in of in de omgeving van het plangebied kunnen voorkomen. De ecoloog controleert tijdens het oriënterende veldbezoek of de locatie voldoet aan eisen die soorten aan hun leefomgeving stellen. Ook kijkt de ecoloog naar aanwijzingen van de aanwezigheid (zichtwaarnemingen en sporen van terreingebruik, zoals holen, uitwerpselen, haren, prooi- of voedselresten).

Op 7 september 2020 is door [redacted] (adviseurs ecologie) een schouw van het plangebied uitgevoerd. Hierbij is het plangebied bekeken en onderzocht op de mogelijkheid die het biedt voor soorten waar zorgvuldig mee omgegaan moet worden. Tijdens deze schouw werd voornamelijk gelet op de aanwezigheid van muurplanten, vleermuizen, broedvogels en de functie die de gracht voor vissen kan vervullen. Iepenpage is op basis van een stadsbreed veldonderzoek in Amsterdam door De Vlinderstichting in de zomer van 2020 uitgesloten en niet apart onderzocht voor deze quickscan.

4. Beschrijving plangebied

Het plangebied bestaat uit een deel van de kademuur aan de zuidzijde van de Grimburgwal. De kademuur ligt op het terrein van de Universiteit van Amsterdam. Deze kademuur en de naastgelegen straat bestaan voornamelijk uit verhard oppervlak in de vorm van bestrating. Binnen het plangebied staan geen bomen. Nabij het plangebied op de kade van de Grimburgwal en de Oudezijds Voorburgwal staan zes bomen (iep cultuurvariëteit). De kademuur ligt aan de zuidzijde van de Grimburgwal tussen brugnummers 201, 202 en 218. Figuur 2 geeft een impressie van het plangebied weer.

Figuur 2: Impressie van het plangebied.

5. Wet en Natuurbescherming

Sinds 2017 is de Wet natuurbescherming van kracht. Deze wet vervangt de tot dan toe geldende natuurwetten (Flora- en faunawet, Boswet en Natuurbeschermingswet). In de wet is de bescherming van soorten en gebieden geregeld. Voor deze werkzaamheden is vooral het soortspecifieke deel van de wet van belang. Verder moet tijdens de werkzaamheden rekening worden gehouden met de richtlijnen die zijn opgenomen in de Gedragscode Flora- en faunawet van de gemeente Amsterdam (2009). [1]

6. Gebiedsbescherming

Figuur 3 geeft de ligging van het plangebied ten opzichte van Natura 2000-gebieden, Natuurnetwerk Nederland, Hoofdgroenstructuur en Ecologische structuur van gemeente Amsterdam weer.

Natura 2000-gebieden

Het plangebied ligt niet binnen de begrenzing van gebieden die onder de Wnb beschermd zijn. Het plangebied ligt op circa 5,5 km van het Natura 2000-gebied 'IJmeer Markermeer' en op circa 7 km van het Natura-2000 gebied 'Ilperveld, Varkensland, Oostzanerveld & Twiske'. Negatieve effecten op de omliggende Natura 2000-gebieden zijn door de afstand tot beschermde gebieden en de kleinschalige aard van de werkzaamheden op voorhand uitgesloten.

Natuurnetwerk Nederland (NNN)

Het plangebied ligt buiten het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Toetsing aan externe werking van plannen op het NNN is in de provincie Noord-Holland niet aan de orde. Het voornemen heeft daarmee geen negatieve invloed op de wezenlijke waarden en kenmerken binnen het NNN. Negatieve effecten zijn op voorhand uitgesloten.

Hoofdgroenstructuur en Ecologische structuur van gemeente Amsterdam (HGS)

Het plangebied maakt geen deel uit van de Hoofdgroenstructuur en Ecologische structuur van de gemeente Amsterdam. Negatieve effecten op de Hoofdgroenstructuur en Ecologische structuur zijn op voorhand uitgesloten.

---

[1] Gemeente Amsterdam is aanvullend beleid aan het voorbereiden voor een aantal bijzondere niet (meer) beschermde muurplanten (en orchideeën), gekoppeld aan de nieuwe gedragscode. Het betreft drie soorten (zwartsteel, steenbreekvaren en tongvaren) die eerder onder de Flora- en faunawet beschermd waren en het nog steeds waard zijn om te beschermen én twee nieuwe soorten (steenhavikskruid en lancetbladige streepvaren) waarvoor aanvullend bescherming gewenst is. Dit betekent dat Amsterdam de bescherming voor deze bijzondere muurplanten continueert of opstart. Dat verloopt via een aangepast regiem, gekoppeld aan de zorgplicht, waarbij de inzet is om 'waar dat bij onderhoud en beheer inpasbaar is deze soorten te handhaven'. Het verplaatsen van deze soorten en/of compensatie van deze soorten (bij ruimtelijke ingrepen) is niet langer voorgeschreven. Dit is nog niet de formele lijn, maar wordt wel al aangehouden voor projecten (ruimtelijke ingrepen).

Figuur 3: Ligging van het plangebied ten opzichte van Natura 2000-gebied, NNN, HGS en EHS.

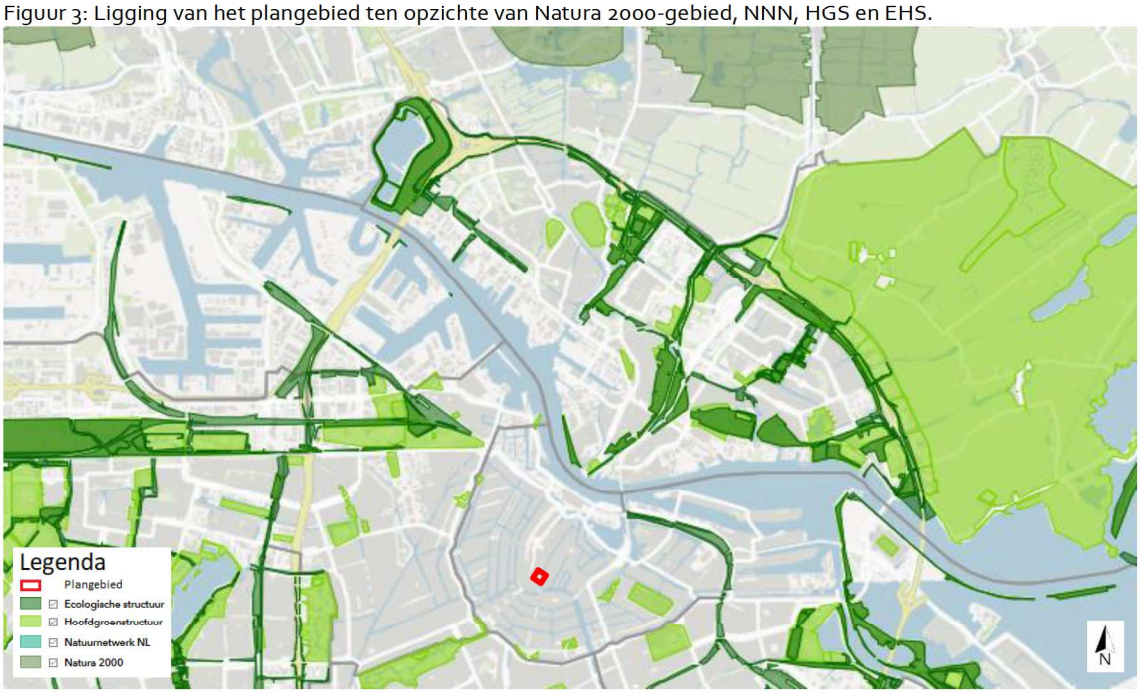

7. Soortenbescherming

Hieronder zijn de resultaten van het bronnen- en veldonderzoek weergegeven voor het plangebied. De effectenanalyse is integraal opgenomen in onderstaande subparagrafen.

Flora

Door het stedelijk karakter is het plangebied ongeschikt als groeiplaats voor de meeste Wnb beschermde plantensoorten. Uit het literatuuronderzoek kwamen geen groeiplaatsen van Wnb beschermde planten naar voren. Op maps.amsterdam.nl/muurplanten is in het plangebied één waarnemingen uit 2011 van tongvaren bekend.

Tijdens het veldbezoek zijn geen waarnemingen gedaan van onder de Wnb beschermde planten en ook geen onder de gedragscode Flora- en faunawet van de gemeente Amsterdam beschermde planten. Negatieve effecten voor Wnb beschermde planten en onder de gedragscode Flora- en faunawet van de gemeente Amsterdam beschermde planten zijn dan ook uitgesloten.

Vleermuizen

In de omgeving van het plangebied zijn geen waarnemingen van vleermuizen bekend. Verblijfplaatsen van vleermuizen zijn door het ontbreken van geschikte holtes, dode takken en loshangende schors uitgesloten in het plangebied. De naastgelegen woningen en de bomen aan de noordzijde van de Grimburgwal zijn potentieel geschikt als verblijfplaats voor vleermuizen. Tijdelijke bouwverlichting voor het aanbrengen van een veiligheidsconstructie in het actieve seizoen (april – oktober) van vleermuizen dient niet uit te schijnen op de naastgelegen woningen en bomen tussen zonsondergang en zonsopkomst. Verstoring van verblijfplaatsen is uitgesloten indien tijdens de werkzaamheden geen gebruik wordt gemaakt van kunstlicht of de verlichting op de juiste manier wordt afgesteld.

Het plangebied is geschikt als vliegroute en foerageergebied. Permanente effecten op essentiële vliegroutes van vleermuizen zijn uitgesloten gezien de bomen behouden blijven. Water en bomen kunnen onderdeel zijn foerageergebied, echter in de omgeving zijn voldoende alternatieve

foerageermogelijkheden voor vleermuizen aanwezig. Een nader onderzoek naar vliegroutes of foerageergebieden is dan ook niet nodig.

Marterachtigen

In provincie Noord-Holland geldt geen vrijstelling van de verbodsbepalingen van de Wnb voor kleine marterachtigen (wezel, hermelijn en bunzing) voor ruimtelijke ontwikkelingen. Een ontwikkeling mag dan ook niet zonder meer doorgaan als een van deze soorten in het plangebied voorkomt. Ook boommarter en steenmarter zijn onder de Wnb beschermd. Verblijfplaatsen van wezel, hermelijn, bunzing, boommarter en steenmarter bevinden zich in gebouwen, boomholtes, takhopen en overhoekjes. Naast verblijfplaatsen zijn ook essentiële foerageergebieden beschermd.

Het plangebied is volledig verhard en het ontbreekt aan begroeiing en beschutting voor de marterachtigen. Tevens wordt de omgeving van het plangebied intensief gebruikt door mensen en is er veel verstoring aanwezig. Dit maakt het plangebied ongeschikt als verblijfplaats of foerageergebied voor wezel, hermelijn, bunzing, boommarter en steenmarter. Nader soortgericht onderzoek is dan ook niet nodig.

Amfibieën en reptielen

In de omgeving van het plangebied zijn geen waarnemingen van ringslang en rugstreeppad gedaan. Door het ontbreken van broeihopen voor ringslang en ondiepe en begroeide wateren voor rugstreeppad is het plangebied ongeschikt als verblijfplaats voor deze soorten. Ook na de herstelwerkzaamheden blijft het plangebied ongeschikt. Nader soortgericht onderzoek naar rugstreeppad en ringslang is dan ook niet nodig.

Vogels

In de omgeving van het plangebied zijn jaarrond beschermde nesten van gierzwaluw en huismus bekend, echter niet in het plangebied zelf (NDFF, 2020). Ook zijn in het plangebied geen waarnemingen van deze soorten bekend. De voorgenomen werkzaamheden hebben geen invloed op de nestlocaties in de omgeving, omdat deze zich op voldoende afstand van het plangebied bevinden. Mogelijk bieden de iepen op de Grimburgwal en de Oudezijds Voorburgwal foerageergebied voor huismus. Echter, zijn in de omgeving voldoende foerageer- en schuilmogelijkheden voor huismus aanwezig.

Nabij het plangebied staan zes bomen (iep cultuurvariëteit). In de bomen in de omgeving van het plangebied zijn, door het intensieve gebruik van het stadscentrum, geen nestmogelijkheden voor buizerd, havik, boomvalk, sperwer, ransuil en roek. Tijdens het veldbezoek zijn geen nesten van deze soorten in de bomen vastgesteld.

In één van de bomen is één nest van houtduif vastgesteld. In bomen en langs kades nabij het plangebied kunnen mogelijk vogels tot broeden komen waarvan het nest tijdens de broedperiode beschermd zijn. Hierbij gaat het om algemene broedvogels als houtduif, merel, meerkoet en waterhoen. Figuur 4 en 5 geven de locatie van het nest weer.

Figuur 4: Ligging van het plangebied (rood omlijnd) met nestlocatie in boom als paarse stip.

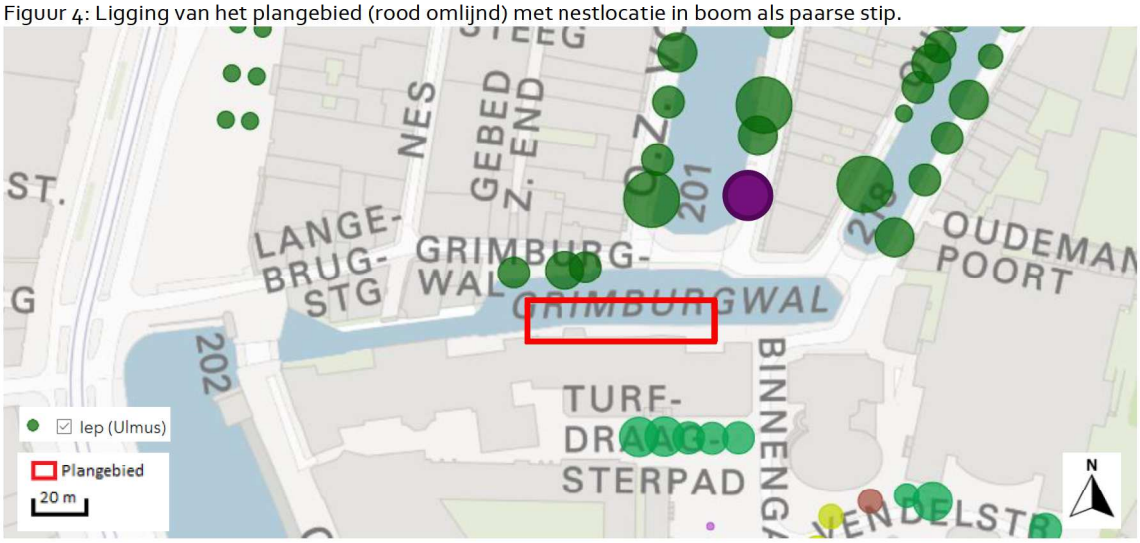

Figuur 5: Aangetroffen nest in boom.

In de gracht zijn twee nijlganzen aangetroffen tijdens de schouw. Er is tijdens dezelfde schouw vastgesteld dat er geen sprake is van een broedgeval.

Vissen

Door het ontbreken van zuurstofrijke, stromende rivieren en beken is de gracht niet geschikt als leefgebied voor beekdonderpad, beekprik, elrits en gestippelde alver. Door het ontbreken van onderwatervegetatie en slibbodem is de gracht niet geschikt voor grote modderkruiper. Door het ontbreken van diepe riviermondingen is de gracht niet geschikt voor kwabaal, houting en steur. Wnb beschermde vissoorten zijn dan ook uitgesloten.

Door de ingestorte kademuur ligt er puin in de gracht. De herstelwerkzaamheden zijn inmiddels in volle gang. Bij de aanleg van de nieuwe kade en of het plaatsen van een damwand wordt geadviseerd om de werkzaamheden uit te voeren onder begeleiding van een deskundig ecoloog.

De damwand (noodconstructie) wordt in de gracht geplaatst. Indien een gesloten kuip wordt gemaakt, is er een kans dat algemene vissoorten ingesloten raken. Om zorgvuldig te handelen zijn enkele maatregelen noodzakelijk om negatieve effecten op vissen te voorkomen. Tijdens het plaatsen van een noodconstructie op de Grimburgwal is geen ecologische begeleiding nodig, mits de uitvoerende partij de volgende maatregelen volgt:

- De eerste hoeveelheid zand rustig en gelijkmatig storten, zodat de vis zich kan verplaatsen;
- Het zand de resterende tijd ook rustig en gelijkmatig storten en niet "dumpen";

- De vis zal van de werkzaamheden af verplaatsen, het is dus van belang om in één richting te werken. Vanaf de locatie waar de eerste hoeveelheid zand is gestort kan langzaam de ruimte volgestort worden, waarbij de andere zijde dan nog zoveel mogelijk ontlast kan worden;
- Indien mogelijk is het gunstig als de aanwezige vis naar boven gestuwd kan worden door het zand onder het resterende water te schuiven;
- Het resterende water wordt met een kraantje afgeschept en verplaatst naar de gracht. Hiermee zouden de aanwezige vissen mee verplaatst moeten worden;
- De aannemer vangt zichtbaar aanwezige vissen zelf weg door ze over te zetten. De aannemer maakt een beknopt (foto)verslag van de overgezette vissen en stuurt deze ter kennisgeving naar de directievoerder van de gemeente Amsterdam. De betrokken ecoloog van het IB beoordeelt of hiermee voldoende invulling is gegeven aan de Zorgplicht. Deze aanpak moet voorafgaand aan de werkzaamheden worden besproken met de aannemer.

Als de werkzaamheden anders worden uitgevoerd dan hierboven beschreven, dan zal er om negatieve effecten op vissen te voorkomen wél een ecologische begeleiding bij de werkzaamheden nodig zijn.

Overige soorten

In de omgeving van het plangebied komen geen beschermde dagvlinders, libellen en andere insecten en ongewervelden voor. Het is hierom, en door het karakter van het plangebied (stedelijk gebied) uit te sluiten dat beschermde soorten van deze soortgroepen voorkomen binnen het plangebied. Negatieve effecten op deze soorten zijn dan ook uitgesloten.

Risicosoorten

Nabij het plangebied, op circa 300 meter, is Japanse duizendknoop aanwezig. Tijdens de werkzaamheden moet men waakzaam zijn op de aanwezigheid en mogelijke verspreiding van Japanse duizendknoop. Belangrijk is dat bij de herstelwerkzaamheden zand wordt gebruikt dat vrij is van duizendknoop. Zie ook www.amsterdam.nl/duizendknoop.

8. Kansen

De ontwikkeling biedt, naast wettelijke verplichtingen, ook mogelijkheden om natuur te versterken. De gemeente Amsterdam heeft in het Handboek Natuurinclusief bouwen en ontwerpen (2018) ambities en maatregelen geformuleerd over het versterken van de biodiversiteit en het vergroenen van de stad. De voorgenomen ontwikkeling biedt mogelijkheden om invulling te geven aan deze vergroening en/of biodiversiteit.

9. Conclusie en advies

Ecologie

- Negatieve effecten op Natura 2000-gebieden, Natuurnetwerk Nederland, Hoofdgroenstructuur en Ecologische Structuur gemeente Amsterdamzijn op voorhand uitgesloten;
- Ook negatieve effecten voor Wnb beschermde flora, vissen, marterachtige, vleermuizen, amfibieën en reptielen zijn op voorhand uitgesloten;
- Door de ingestorte kademuur ligt er puin in de gracht. De herstelwerkzaamheden zijn inmiddels in volle gang. Bij de aanleg van de nieuwe kade en of het plaatsen van een damwand wordt geadviseerd om de werkzaamheden uit te voeren onder begeleiding van een deskundig ecoloog;

- Tijdens het plaatsen van een noodconstructie op de Grimburgwal is geen ecologische begeleiding nodig, mits de uitvoerende partij de volgende maatregelen volgt:
    - De eerste hoeveelheid zand rustig en gelijkmatig storten, zodat de vis zich kan verplaatsen;
    - Het zand de resterende tijd ook rustig en gelijkmatig storten en niet "dumpen";
    - De vis zal van de werkzaamheden af verplaatsen, het is dus van belang om in één richting te werken. Vanaf de locatie waar de eerste hoeveelheid zand is gestort kan langzaam de ruimte volgestort worden, waarbij de andere zijde dan nog zoveel mogelijk ontlast kan worden;
    - Indien mogelijk is het gunstig als de aanwezige vis naar boven gestuwd kan worden door het zand onder het resterende water te schuiven;
    - Het resterende water wordt met een kraantje afgeschept en verplaatst naar de gracht. Hiermee zouden de aanwezige vissen mee verplaatst moeten worden;
    - De aannemer vangt zichtbaar aanwezige vissen zelf weg door ze over te zetten. De aannemer maakt een beknopt (foto)verslag van de overgezette vissen en stuurt deze ter kennisgeving naar de directievoerder van de gemeente Amsterdam. De betrokken ecoloog van het IB beoordeelt of hiermee voldoende invulling is gegeven aan de Zorgplicht. Deze aanpak moet voorafgaand aan de werkzaamheden worden besproken met de aannemer.
- Als de werkzaamheden anders worden uitgevoerd dan hierboven beschreven, dan zal er om negatieve effecten op vissen te voorkomen wél een ecologische begeleiding bij de werkzaamheden nodig zijn;
- Langs de kade in en om het plangebied kunnen mogelijk vogels tot broeden komen waarvan het nest tijdens de broedperiode beschermd is. Bij het aantreffen van een broedgeval is het mogelijk nodig om een verstoringsvrije zone aan te houden waarbinnen geen werkzaamheden worden uitgevoerd. Deze zone wordt aangegeven door de ecoloog;
- De voorgenomen ontwikkeling biedt mogelijkheden om invulling te geven aan deze vergroening en/of biodiversiteit, zoals het geschikt maken van de herstelde kademuur voor muurplanten zoals muur- en tongvaren.